

*Nelze si neuvědomit, že za vším je jakási základní vibrace,
která tvaruje všechny život ve vesmíru.*

G. Murchie

Možná, že právě díky obrovskému rozmachu jak nahrávacích technologií, zvyšování kvality poslechu reprodukce zvuku a hudby, tak stále rostoucí mírou času, kterou hudbě věnujeme, postupně přestáváme být oněmi „hudebními barbary“. O tom, že začínáme vnímat i jemnější vibrace a barvy zvuku, o tom, že jsme připraveni pro hlubinnější vnímání a interpretace světa vibrací, který nás obklopuje a kterého jsme nedílnou součástí, svědčí i případ peruánských píšťal.

Peruánské píšťaly byly celá léta nacházeny v hrobech prastarých civilizací v oblasti And. Nikdo ale nevěděl, k čemu jsou ty malé nebo středně velké keramické předměty, často ve tvaru stylizovaných zvířat nebo lidských hlav, dobré. Sběratel starožitností Daniel Statnekov v roce 1972 na jedné aukci objevil malý předmět, ke kterému pocítil velkou náklonnost. Koupil ho a uložil na polici svého bytu a začal uvažovat, k čemu ten předmět asi sloužil. Jednou v noci měl velmi zajímavý sen, a když se probudil, vzal předmět a foukl do něj. To, co ucítil, později popsal jako proud světla směřující z jeho hlavy do vesmíru. Lekl se a vypadl tak z transu, do kterého ho jedno písknutí dostalo. Chvilí jen seděl, potil se a uvažoval o tom, že právě cestoval kolem své duše. Uvědomil si, že to bylo díky píšťalce. A peruánská píšťalka mu změnila život. Statnekov objevil její schopnost vnitřně navozovat změněné stavy vědomí a napsal o tom později knihu *Animated Earth*.

V průběhu osmdesátých let se pak velká řada archeologů, antropologů, etnomuzikologů i hudebníků pomocí stetoskopů, stroboskopů, frekvenčního měření a spektrální analýzy intenzívně zabývala výzkumem peruánských píšťalek. Zjistilo se, že tyto na první pohled hračky hrály velmi důležitou roli v rituálním životě starých Inků a Mayů. Nejstarší předkolumbovské hliněné píšťalky, nalezené v Ekvádoru, vznikly před třemi tisíci lety. Výroba těchto nástrojů pak pokračovala až do doby španělské okupace v 16. století. Poté zcela zanikla. Až do Statnekova objevu se archeologové domnívali, že se jedná o hračky nebo ozdobné předměty. Dnes se již podařilo nashromáždit tisíce takových píšťal z vykopávek v Mexiku, Guatemale, Kolumbii, Ekvádoru, Hondurasu a Peru. Mají nejrůznější tvary, jsou z nejrůznějších druhů keramiky a někdy sestávají větší skupiny nástrojů. Vypadají jako keramické nádoby na vodu, 15 – 30 cm vysoké, 20 – 30 cm široké, s hrdlem, do kterého se fouká a dvěma spojenými komorami. Některé peruánské kultury vyráběly i vícekomorové píšťaly – některé mají čtyři, jiné až osm komor – po tisíce let.

Peruánské píšťaly zvukově navozují změněné stavy vědomí. Téhož dnes dosahuje např. Dr. Robert Monroe, který s úspěchem používá svých nahrávek při léčení psychických poruch, emočních potíží, Downova syndromu, při snižování stresu a prahu bolestivosti, při relaxaci, ale také pro zkvalitnění procesu učení. Během svých výzkumů totiž Dr. Monroe zjistil, že určité zvukové frekvence vyvolávají odpovídající reakci mozkových vln. Tento jev nazval *frequency following response* (FFR) a objev si nechal v roce 1975 patentovat. Jestliže totiž použijeme dva nezávislé zvukové zdroje, např. ladičku, která má 100 Hz a druhou, která má 107 Hz, dohromady produkují tón, který pulzuje. Rychlost pulsace závisí na rozdílu mezi jednotlivými frekvencemi. V našem případě vytvoříme pulsaci 7 Hz. Jestliže jsou tyto frekvence aplikovány nezávisle, např. každá do jednoho ucha posluchače, vytvoříme tzv. binaurální tempovou frekvenci. Nejedná se přímo o zvuk, jde jen o frekvenční rozdíl mezi dvěma konkrétními zvuky. Tento výsledný zvuk je vnímám přímo samotným mozkem – je vytvářen přímo simultánně pracujícími mozkovými hemisférami. Jinými slovy, Monroe tak

našel způsob, jak zvukově synchronizovat práci levé a pravé mozkové hemisféry a jak aktivně ovlivnit mozkové vlny.

Tento jev vypadá jako objev naší doby, ale odhalení tajemství peruánských píšťal (a zvukového působení např. tibetských činelů) potvrzuje, že zvukové fázové interferenční posuny byly používány nejrůznějšími kulturami odedávna. Téměř neznatelný rozdíl v objemu dvou komor peruánské píšťaly tak způsobuje, že hráč registruje výsledný interferenční posun přímo ve své hlavě. Statnekov i zatím jediný současník, který peruánské píšťaly umí vyrobit, Don Wright, navíc objevili, že čím více lidí píská na píšťalky, tím zajímavějších efektů docilují. Don Wright vyrobí první píšťalku, zjistí určitý výsledný subjektivní pocit z jejího zvuku a pak podle něho vyrobí i druhou píšťalku a všechny další. Nakonec se ukázalo, že nejlepších výsledků a nejhlubinnějších pocitů získává skupina o osmi hráčích. S každou další píšťalkou byl výsledný efekt lepší. Když se však přidal devátý hráč, najednou se výsledek z neznámých příčin prudce zhoršil.

Poznej tajemství zvuku a poznáš tajemství vesmíru, tvrdí súfisté. Francouzští i američtí vědci přesně v tomto duchu vyvíjejí aktivní „hluchátka“ a obranu proti hluku. Sluchátka jsou vybavena mikrofonom, který snímá vnější hluk a vzápětí vysílá stejnou generovanou frekvenci, ale posunutou o půl vlny, tedy v opačné fázi. Vlny se vyruší a ve sluchátkách je ticho. Totéž se zkouší jako protihluková obrana celých domů, jejichž okna se chvějí v opačné fázi než vnější hluk ulice: uvnitř je dokonalé ticho.

Peruánské píšťalky přitom nelze pomocí současných moderních metod přesně vyladit. Wright zjistil, že když se mu podaří píšťalu naladit ideálně, zní chraplavě. Rozdílné frekvence zvuků jednotlivých komor jsou také u jednotlivých píšťal velmi rozdílné.

Zážitek ze hry je něco mimo možnosti definovat ho. Je velmi emoční, osobní, niterný. Lidé, kteří hrají hodinu, mají pocit, že hráli jen dvacet minut. Někteří pak vypráví o niterných imaginárních cestách ve svých vizích. Jiní slyší zvuk zvonů nebo andělských chórů. Všichni uvádějí velmi silné, intenzivní pocity.

Přesto nevíme, k čemu ve starém Peru píšťalky sloužily. Jejich uživatelé možná, právě tak jako my, objevovali změněné stavy vědomí. Neexistují žádné písemné záznamy ani malby. Konquistadoři okopírovali velkou část jejich písemných památek, ale nikde není ani zmínka o píšťalách. Někdo prý objevil v pralese šamana, který používal podobné zvuky. Velmi podobně znějí i písně *ícaros* při ayahuascových rituálech.

Hra na peruánskou píšťalu je velmi subjektivní a sama v sobě obsahuje i pojistku proti mediálnímu zneužití. Vnější zvuk píšťaly, tedy to, co slyší náhodný posluchač, který sám nehraje, zase tak až moc muzikální a příjemný není: je to jen obyčejné pískání. Vnitřní zážitky a pocity jsou ale nepopsatelné. Když se v osmdesátých letech píšťalky znovu začaly používat, vzbudily zájem především mezi hudebníky, zájemci o world music a hledači změněných stavů vědomí. Postupně při hře zmizely všechny rozdíly a názory. Hráči jsou po hodině hry šťastní, tolerantní, usměvaví, sjednocení. Zážitek změněného stavu vědomí vybledne, ale zůstane vzpomínka na šťastné chvíle pohody a klidu. Podle Dona Wrighta vzniknou nové tvary píšťalek, ty vyprodukují ještě efektivnější zvuky k dosažení ještě hlubších stavů vědomí, a to vše pomůže našemu evolučnímu vývoji. „Každý si přece zaslouží šanci na nějakou hlubokou duchovní zkušenost i bez filosofí či náboženského požehnání, že?“